

1

ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים: ויאמר משה אליהווע
בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר אנכי נצב עלי ראש
הגבעה ומשה האלהים בנדי: ויעש יהושע כאשר אמר לו משה
הלחם בעמלק ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה:

כ"ג ע"ג ע"ג

ויתאפק המן ויבוא אלי
יא ביתו וישלח ויבא אתי אהביו ואת זרש אשתו: ויספר להם המן את
קבדו עשרו ורב בניו ואת כל אשר גדלו המלך ואת אשר נשאו על
י השרים ועבדי המלך: ויאמר המן אף לא הביאה אסתר המלכה
עם המלך אלי המשתה אשר עשתה כי אסאותי וגם למחר אני
יא קורא לה עם המלך: וכל זה איננו שוה לי בכל יום אשר אני
יא ראה את מרדכי היהודי וישב בשער המלך:

2

(ב) ויאמר אל האשה אף כי אמר אלהים. ו א"ר הנינא
ין סנמן ד' הן שפתו באף ונאבדו באף. ואלו הן. נחש. ושר האופים.
עדת קרה. והמן. הנחש (נחש) ויאמר אל האשה אף. שר האופים
סס מ) אף אני בהלומי. עדת קרה (נמניטו) אף לא אל ארץ. המן (אסתר)
אף לא הביאה אסתר:

ע"ג ע"ג ע"ג

ויבא עמלק וילחם עם ישראל
ברפידים, כי רפידים אותיות פרידים, ואותיות רף ידים, והא
בהא תליא כי על ידי שני מיני פרידים אלו שנפרדו מאת ה'
ופירוד לבבות שביניהם באו לידי רפיון ידים, ומטעם זה לא
היה לעם מים ברפידים לפי שרפו ידיהם מן התורה שנמשלה
למים על כן חסרו סתם מים, ולא נתנו להם מים כי אם כצור
בחרוב מקום קבלת התורה.

כ"ג ע"ג ע"ג

וילין אמר תמין ואוריך לאיש חסידך אשר נסיתו במטה מריבה
על מי מריבה: האמר לאביו ולאמו לא ראיתו ואת אחיו לא הכיר
י ואת בניו לא ידע כי שמרו אמרם ובריתך יצרו: וירו משפטך
ליעקב ותורתך לישראל ושימו קטורה באפך וכליל עלי מובחך:
א ברך יהוה חילו ופעל ידיו תרצה מתוך מתנים קמיו ומשנאיו מן
יקומון:

כ"ג ע"ג ע"ג

3

אמר ר"ש סימנא דא אתמסר בידנא סימן זה נמסר בידיו, די בכל אתר דקאמרי
בכוונה ורעותא דלבא עובדא דקטרת שבכל מקום שאומרים בכונה וכרצון
לב מעשה הקטרת, דלא שלטא מותנא בההוא אתר שאינו שולט דבר ומגפה
מקום ההוא, ולא יתזק ולא יהיה ניזוק אותו המקום, ולא יכלין שאר עמין
לשלטאה על ההוא אתר ולא יכולים שאר האומות לשלוט על מקום ההוא.

כ"ג ע"ג ע"ג

4

ומר רבי שמעון מלה דא גזרה קיימא קמי קודשא בריך הוא דבר זה בריח
כרוחה לפני הקב"ה, דכל מאן דאסתכל וקרי בכל יומא עובדא דקטרת
כל מי שמתבונן בשכלו וקורא בכל יום את מעשה הקטרת, ישחזיב מכל מלין
ישיון, וחרשין דעלמא ינצל מכל דברים רעים וכשפים שבעולם, ומכל פגעין
ישיון, ומהרהורא בישא, ומדינא בישא ומותנא ומכל פגעים רעים ומהרהורים
עים ומדין רע ומדבר ומגפה, ולא יתזק כל ההוא יומא ולא יזוק כל היום ההוא,
לא יכיל סטרא אחרא לשלטא עליה שאין הסטרא אחרא יכול לשלוט עליו,
ויצטרין דיכוון ביה וצריך האדם שיכוון בה.

כ"ג ע"ג ע"ג

5

א"ר יצחק בן אליעזר תדע לך שנעשה המשכן וכל כליו
ושחט את הקרבנות והקריבו וערך על המזבח וסדר את השלחן ואת הסנורה
ואת הכל ולא ירדה שכינה עד שהקריבו את הקטרת מגין דכתיב (ס"ה"ט ד')
עירי צמון וכנאי תימן הפיחי גני יזלו בשמינו. אמר הקב"ה בעולם הזה על
ידי קטורת הייחם סתכמים ואף לעתיד לבא כן עילות מחים אעלה לך עם
קטורת אילים אעשה בקר עם עתודים סלה:

כ"ג ע"ג ע"ג

6

ולא יפחתו לו
מארבעה: היכי מתקני רבנן מידי דאתי
בה לדי סכנה והתניא לא יאכל אדם תרי
ולא ישחה תרי ולא יקנח תרי ולא יעשה
צרכיו תרי אמר רב נחמן אמר קרא (י"א ל'
שמורים" ליל המשומר ובא מן המזיקין
רבא אמר כוס של ברכה מצטרף לטובה
ואינו מצטרף לרעה רבינא אמר ארבעה
כסי תקינו רבנן דרך חירות כל חד וחד
מצוה באפי נפשה הוא

כ"ג ע"ג ע"ג

7

כי סכנת הזוגות לפי שהם כח השניות וכל שני
רע דלכך לא נאמר כי טוב ביום ב' גם גיהנס נכרא ביום ב' וכל הימים שאין זוגות הם כח הא'
והזוגות הם כח יום ב' וע"כ ביום ד' מארת סמר כתיב ונימן רשום למזיקין כליל ד' גם ביום ו'
מקלל אדם וארץ וו"ש לקמן כתיב קטלין בדי מוקיין כו' משום דתרי הוא גוף השניות אבל
הד' אינו רק כח השניות

כ"ג ע"ג ע"ג

11

ובמדרש (ילקוט שמעוני אסתר סי'
זתרנו, ה) ומחר אעשה כדבר המלך (אסתר ה,
ז): מה ראתה אסתר לומר ומחר אעשה כדבר
המלך אלא שכל זרעו של עמלק רגיל ליפול
למחר שנאמר (שמות יז, ט) מחר אנכי נצב על
ראש הגבעה ע"כ, והמדרש הזה בא לפרש
הקושיא שאמרנו מפני מה לא בקשה אסתר מן
אחשורוש בסעודה הראשונה ופי' זה כי עמלק
וזרעו אינו כמו שאר עמים כי עמלק מחולק
מן הכל ובפרט שהוא מחולק מן ישראל כמו
שתראה מן הכתובים המעידים על זה כלל הדבר
עמלק מחולק מן המציאות עד שהוא נחשב בפני
עצמו ולכך כל זמן שעמלק בעולם לא נאמר
שהוא יתברך אחד ושמו אחד עד שיכלה זרעו
של עמלק בדכתיב (עובדיה א, כא) ועלו מושיעיים
וגו' מפני כך ראוי להם הכליון לעתיד כאשר
יהיה הש"י אחד כאשר עמלק וזרעו יוצא מן
האחדות של הש"י ודבר זה הוא הפלת עמלק
ולכך כתיב בהפלתו יום מחר כי הוא דומה
ליום מחר שיום הראשון הוא יום אחד ויום
שאתריו הוא השני והוא השניות וכן עמלק הוא
השניות אשר הוא העולם והשניות הזה הוא מפלתו
ולכך רצתה אסתר להפילו ביום מחר דוקא
כי זה הוא הפלת המן ולכך אמר משה מחר אנכי
נצב על ראש הגבעה אסתר אמרה ג"כ ומחר
אעשה כדבר המלך לשאל על עמה ועל מולדתה
מן הצר הצורר הוא המן להפילו למחר בפרט
שהוא יום שני ודברים אלו ברורים

כ"ג ע"ג ע"ג

ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה: ו
וירצ יהוה אלהים עפר מן האדמה ויפח באפו נשמת
חיים ויהי האדם לגפוש תיה:

כונת הראשית

מריחו היו מריחין ריח פישום הקטורת
שנה גי' א'

קטרת, שלא

יאמר אדם קשה הוא הקטרת, על ידו מתו נדב
ואביהוא, ועל ידו נשרפו עדת קרת, ועל ידו
נצטרע עזיהו, לכך כתב הקב"ה מעלה גדולה
בקטרת שניצלו ישראל על ידו, שנאמר ויקח
אהרן כאשר דבר משה וירץ אל תוך הקהל וכו',
ללמדך שאין קטרת וארון הורגין אלא עונות
הורגין.

כונת הראשית

אמר רב זוטרא בר אבהו אמר רב 'מנין שמברכין על הריח שנאמר כל המוש
הנשמה תחלה יה איהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה
ממנו הוי אמר זה הריח

כונת הראשית

וזה כל עצמי של חוש הריח: חלקיקים
דקים של עצמים רחוקים באים עמו במגע
ישיר. חוש הטעם והמישוש חש בעצמים על פי
מגע ישיר; חוש הראיה והשמיעה קילט רשמים מעצמים
רחוקים; ואילו חוש הריח ממוצע ביניהם: העצמים
רחוקים — כמו בחוש הראיה והשמיעה; אך חלקיקיהם
נוגעים באבר הריח — כמו בחוש המישוש והטעם.
משום כך אומרים "ריח" גם על הרגשה קלושה ביותר:
"מריח מים יפריח" (איוב יד. ט); "מרחוק יריח מלהכתיב"
(איוב לט. כה).

כונת הראשית

ברוך נוח ארצה אתכם בהוציא
אתכם מן העמים וקבצתי אתכם מן הארצות אשר נפצתם בם
ונקדשתי בכם לעיני הגוים: וידע גם כן אני יהוה בהביאי אתכם
אל אדמת ישראל אלי הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אותה
לאבותיכם:

כונת הראשית

משה מן התורה מנין כשגם הוא בשר המן מן התורה מנין המן העין
אחר מן התורה מנין ואנכי הסתר אסתיר מדרכי מן התורה מנין דכתיב
בר דרוב *מחרגמינו מורא דביא:

(מל) זרית נוח. בענור סנאל ריח סקטורת סנאל לנחח רוח אסיס
גרוס לכס ווס יסיס נומן קולויל לחכס מן סעמיס וכו':

כונת הראשית

מכל תנת השלה אשר עשה יהוה אלהים ויאמר אלי האשה אף כיר
אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן: ויאמר האשה אלי הנפש
מפרי עץ הגן נאכל: ומפרי העץ אשר בתוך הגן אמר אלהים
לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמתו: ויאמר הנפש אלי האשה
לא ימות תמתו: כי ידע אלהים כי בידם אכלכם ממנו ונפקחו
עיניכם והייתם כאלהים ידעי טוב ורע: ותרא האשה כי טוב העץ
למאכל וכי תאוה הוא לעינים ונחמד העץ להשגיל ותקח מפרי
ותאכל ותמן גם לאישה עמה ויאכל:

כונת הראשית

כשבא לחתם כיריחו נתכנסו ליריחו ו' אומות
שנאמר (ישעיהו) ותעברו את חורן ותכזבו אל יריחו וילחמו בכם
בעלי יריחו האמורי והחיתי והבנעני וקנעני חותי וחכמי הארץ
אתם כירכם, וכי שבע אומות היו בעלי יריחו. מה א"י שמואל בר נחמני
יריחו נגרא של א"י אם נכבשת יריחו טיר כל הארץ נכבשת לשיכך נתכנסו
לחטת ו' אומות.

כונת הראשית

יעלה ברוש ותחת הטרפר יעלה הדם תחת תחת הנענוץ תחת המן הרשע *שעשה עצמו ע"ז דכתיב ויבבל
הנענצים ובכל הנהלולים יעלה ברוש זה מדכי שנקרא ראש לכל הבשמים
שנה שנאמר ואתה קח לך בשמים ראש מר דהור

אין העולם מתקיים
אלא על ריחא ועל דא הדס במוצאי שבת
כונת הראשית

ויאמר יהוה אלי משה קח לך סמים לו
גנף וושחלת וחלבנה סמים ולבנה זכה בד בקד יהיה: ועשית אתה לו
קטרת ריח מעשה ריח ממלח טהור קדש: ושחקת ממנה הדק לו
ונמתה ממנה לפני העדת באהל מועד אשר אנעד לך שמה קדש
קדשים תהיה לכם: והקטרת אשר תעשה במתכנתה לא תעשו לכם לו
קדש תהיה לך ליהוה: איש אשר יעשה כמות להריח בה ונקרת לו
מעפרו:

כונת הראשית

שריחו רע וקורין לו גלבנא, ומנאה הכחוב בין סימני הקטרת
ללמדנו שלא יקל בעינינו לצרף עמנו באגודת העניווחינו
ותפילווחינו את פושעי ישראל שיהיו נמנין עמנו:

כונת הראשית

חדשי השנה כולם הם בחינת איברים שבראש, על כן
ראשי חדשים נקראים, תשרי גולגלתא, מרחשון נסלו
ב' אזנים, טבת שכמא (בין עינים, אדר חוטם, הן זמה
איברי הראש, והפה נשלם כמה שישראל מקדשין את
החדש בפיהם

כונת הראשית